

AYDINLANMA ÇAĞI FELSEFESİ FİLOZOFLARI

	FİLOZOF	DOĞUM	ÖLÜM	KÖKEN	DÖNEM	FELSEFİ KATEGORİ	ANAHTAR KAVRAMLAR	ÖNEMLİ ESERLERİ	FELSEFİ ÖZELLİĞİ ve/veya İFADE ÖRNEKLERİ
1	 RENE DESCARTES	1596	1650	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm	Metodik Şüphe, Septik Şüphe, Kartezyenizm, Akılcılık, Temelcilik,	İlk Felsefe Üzerine Düşünceler Metod Üzerine Konuşmalar ve Felsefenin İlkeleri	"Ben varım, şimdi bütün ötekileri bu sağlam bilgidenden çıkarmalıyım." Ona göre septik şüphe anlamsızdır. Olması gereken metodik şüpheci'dir. Metodik şüpheyi şu şekilde uygular: Önce tanrıdan, çevreden, kendinden ve başka insanlardan şüphe eder. Bunu şüphe edemeyeceği son sınıra kadar götürür. Şüphe etmek düşünmektir. Düşünmek vârolmaktır. "Düşünüyorum o hâlde varım" noktasına ulaşır. Latince "De omnibus dubitandum" (Her şeyden şüphelen) en önemli sözlerindedir. Yeniçağ Felsefesinin mimarı olarak kabul edilir.
2	 FRANÇOIS DE LA ROCHEFOUCAULD	1613	1680	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	İdealizm	Etik	Özdeyişler	Genel insan davranışlarını; bencillik, ikiyüzlülük ve zayıflık (güçsüzlük) olarak ayırmıştır. Onun kötünselriği aslında çok demokratiktir; ona göre herkes günahkardır. "İnsanların çoğu için teşekkür, sadece daha büyük yardımlar için gizli bir umuttur." demiştir.
3	 BLAISE PASCAL	1623	1662	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Matematik Felsefesi	Matematik, Fizik	Düşünceler	1654 yılında kumar problemleri ile ilgilenen bir arkadaşının teşvik etmesi sonucu, bu konuda Fermat ile haberleşmiştir ve bu birlikte çalışma sonucu Olasılık Kuramı ortaya çıkmıştır. Pascal, De l'Esprit géométrique eserini bir tanım teorisi geliştirmek için de kullanmıştır. Pascal, iki çeşit tanımları ayırmıştır: Yazar tarafından tanımlanan alışagelmış etiketler olarak geçen tanımlar ve dilin içerisinde olup, kastedilen şeyi doğallıkla belirttiği için herkes tarafından anlaşılabilir tanımlar. İkinci tip tanım, esaslılık felsefesinin ayırt edici özelliğidir. Pascal, bilim ve matematiğin biçimcilik felsefesini Descartes'ın formüle ettiği gibi kabul etmesi gerektiğini savunarak, sadece birinci tip tanımın bu alanlar için önemli olduğunu iddia etmiştir.
4	 BARUCH SPINOZA	1632	1677	Hollanda	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm Ontoloji	Etik, Doğa, Özgürlük, Metafizik	Ethica, Politik İncelemeler	"Erdem, akla uygun davranmaktır." ve "Kendi kendimi koruma çabasından önce gelen erdem tasarlanamaz." diyen düşünürün en önemli eseri Etika'nın temel kavramları olan töz, nitelik, görünüm, nedensellik bunlara örnek olarak verilebilir. Spinozacı metafiziğin nasıl bir ontolojiye sahip olduğu, Tanrı ya da Doğa dediğinde ne demek istediği, insanın doğadaki yerinin nasıl ele alındığı, özgürlük ve zorunluluk ilişkisinin nasıl değerlendirildiği önemli boyutlar ve sorunlar içerir; Spinoza bu bakımdan etkisi geç anlaşılmış ve anlaşıldığı andan itibaren sürekli yeniden değerlendirilir bir filozof olmuştur.
5	 JOHN LOCKE	1632	1704	İngiltere	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Klasik Liberalizm Ampirizm	Toplum Sözleşmesi, Doğal Hukuk, Dilin Kritiği, Mülkiyet Hakkı	İnsanı Anlama Üzerine Bir Deneme, Yönetim Üzerine İki İnceleme	Düşünce özgürlüğünü, insan eylemlerini akla göre düzenlemek anlayışını en geniş ölçüde yayan ilk düşünür olduğu için Avrupa'daki aydınlanma ve Akıl Çağı'nın gerçek kurucusu olarak kabul edilir. John Locke'a göre insan zihni doğuştan boş bir levhadır (tabula rasa). Daha sonra bu zihin deneyimle (tecrübe) birlikte dolar.

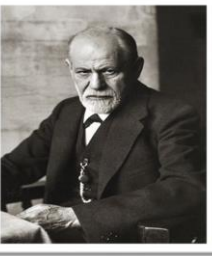

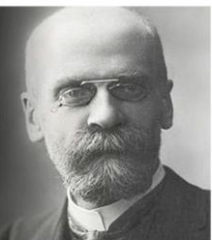
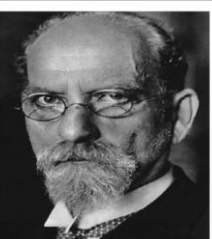
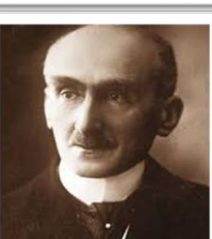
6		WILHELM LEIBNIZ	1646	1717	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm Ontoloji	Metafizik, Matematik, Monat	Metafizik Üzerine Konuşmalar, Theodise, Monadoloji	Çağdaş formel mantığın kurucusu olan Leibniz modern dönemin üç rüyasını tek bir potada eritmeye çalışır: matematiksel yöntem, üniter bilim ve kusursuz bir dil. Leibniz felsefede optimizmi ile tanınır. Örnek olarak, evren hakkındaki çıkarımı, sınırlı bir algıyla büyük olasılıkla tanrının yaratılmış olduğudur. Leibniz, Rene Descartes ve Baruch Spinoza ile beraber rasyonalizmin 17. yüzyıldaki en büyük savunucularından biri oldu. Leibniz'in çalışmaları öncelikli olarak modern mantık ve analitik felsefe üzerine yoğunlaşmıştı, fakat felsefesi skolastik geleneği de irdeledi. Çıkarımları ampirik kanıtlarla değil, geçerli sebeplerin ilk prensipleri ve öncel tanımları ile oluşturuldu.
7		GEORGE BERKELEY	1685	1753	İrlanda	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Ampirizm İdealizm	Dil, Matematik, Algı	Yeni Bir Görme Kuramı Yönünde Deneme	Berkeley'e göre, insan düşüncesinin, algılamasının dışında, bağımsız bir dış dünya yoktur. "Varolmak algılanmaktır" (Esse est percipi). "Madde" bir soyutlamadan ve kuruntudan başka bir şey değildir. Bu yaklaşımıyla "maddesizciliği" (immateryalizm) kuramlaştıran filozof, algılamaya için bir algılayan olmasının zorunluğunu kabul ederse de bunu ruha bağlar.
8		C. L. S. MONTESQUIEU	1689	1755	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Siyaset Felsefesi	Kuvvetler Ayrılığı	Yasaların Ruhu	Montesquieu, tüm insanlar için geçerli olan tek bir doğa yasası ve evrensel bir insan doğası olduğunu kabul eden akılcılığa şiddetle karşı çıkmış ve kuvvetler ayrılığı prensibini ortaya atmıştır. "Özgürlük, sözcüğü kadar çeşitli anlam verilmiş, onun kadar insan kafasını yormuş başka bir sözcük yoktur." demiştir.
9		FRANÇOIS VOLTAIRE	1694	1778	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm	Fransız Devrimi, Aydınlanma	Felsefe Sözlüğü	Din ve ifade özgürlüklerinin yanı sıra, insan hakları konusundaki düşünceleri ve felsefi yazıları ile ünlenmiştir. Eserlerinde Kilise dogmaları ve döneminin Fransız müesseselerini yoğun olarak hicvetmiştir. "Eğer tanrı var olmasaydı, onu icat etmek gerekirdi." demiştir.
10		J. DE LA METTRIE	1709	1751	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Materyalizm	Maddecilik, Zihin- vücut Problemi	Tinin Doğal Tarihi, Bir Makina Olarak İnsan	"Böbürlenme duygumuzu toplumun yararına kullanıyoruz, işte bu erdemdir." diyen düşünür. materyalist felsefesinde, maddeden bağımsız bir ruhu düşünmenin saçma bir şey olduğunu öne sürerek, gerçekten varolanın yalnızca madde olduğunu göstermeye çalışmıştır. Düşünürüne göre insan ile hayvan arasında kesin bir ayırım yapılamaz.

11		THOMAS REID	1710	1796	İskoçya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Epistemoloji	Sağduyu, Metafizik, Zihin, Etik	Sağduyu İlkeleri Üzerinde İnsan Zihni Üzerine Araştırma	Sağduyu felsefesine çok önemli katkılar yapmış olan Reid, sağduyunun savunuculuğunu yapmış ve her tür bilgiyle bilimin, apaçık ilkelere dayandığını öne sürmüştür. Sağduyusu olan tüm insanların açık ve seçik bir biçimde algıladığını öne sürdüğü bu ilkeler arasında, ona göre, matematiğin zorunlu ilkeleriyle, sağduyunun zihinden bağımsız bir dış dünyanın varoluğunu dile getiren ilkeleri vardır. "Erdem, içgüdüdür." demıştır.
12		DAVID HUME	1711	1776	İskoçya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Ampirizm	Nedensellik Problemi, Doğalcılık, Kuşkuculuk, Deneycilik, Klasik Liberalizm	İnsanın Doğası Üzerine Bir İnceleme, Ahlak Siyaset Yazın Denemeleri	Bizim yalnızca, kendi zihnimizde doğrudan ve aracısız olarak tecrübe ettiğimiz ideleri, duyum ve izlenimleri bilebileceğimizi, bilgide kendi zihnimizin ötesine geçemediğimizi ve bundan dolayı herhangi bir şeyin insan zihninden bağımsız olarak varolduğunu söyleyemeyeceğimizi belirten Hume, insan zihnini bilgi bakımından analiz ettiği zaman, insan zihninin tüm içeriklerinin bize duyular ve deney tarafından sağlanan malzemeye indirgenebileceğini görmüştür, bu malzeme ise algılardan başka hiçbir şey değildir
13		DENIS DIDEROT	1713	1784	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Romantizm	Hümanizm, Ansiklopedist	Filozofça Düşünceler, Kuşkucu Gezintiler	"İnsan hayatının dörtte üçünü yapamayacağı şeylerle geçirir" diyen düşünürün başlıca özelliği romanları şekil ve içeriğinin yanı sıra, felsefi olarak da incelemesiydi. Romantizm akımının öncüsü ve humanist olan Diderot; zengin kiliseler kontrolünde bir endüstri olarak gördüğü Hristiyanlık dinini reddetmiş ve bir çok aşırı dincinin saldırılarına uğramıştır.
14		ADAM SMITH	1723	1790	İskoçya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Siyaset Felsefesi	İktisat, Etik, İşbölümü, 'Görünmez El'	Ahlaki Duyular Teorisi, Ulusların Zenginliği	Ahlak felsefesi profesörü olması nedeniyle ekonomik açıklamalarında bu bilim dalının etkileri yoğun görülür. Ekonomide ve doğal olaylarda bir düzen olduğunu ve bunun gözlem ve ahlak hissi ile tespit edilebileceğini söyler.
15		IMMANUEL KANT	1724	1804	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm	Eleştiri, Deneycilik, Etik, Estetik, Epistemolojik İdealizm	Saf Aklın Eleştirisi, Pratik Aklın Eleştirisi, Yargı Gücünün Eleştirisi	Modern felsefenin gelişim seyrine uygun olarak bilgi kuramını ön plana çıkartmıştır. Kant'ın gözünde bilim, liderleri kesin olan ve yöntemleri, ancak Hume'unki gibi felsefi bir kuşkuculuk benimsendiği zaman sorgulanabilen evrensel bir disiplindir. Bilim yansızdır ve neseldir. Transsendental epistemolojik idealizm diye bilinen kendi bilgi kuramını geliştirmiş, yükselen bilimin felsefi temellerini gösterdikten sonra, özgürlük ve ödev düşüncesine dayanarak Hristiyan ahlakını savunma çabası vermiştir. O, fenomenal gerçeklikle, yani bizim duyular aracılığıyla tecrübe ettiğimiz dünya ile numenal gerçeklik, yani duyuşal olmayan ve hakkında bilgi sahibi olunamayacak dünya arasında bir ayırım yapmıştır.

16		MARQUIS De SADE	1740	1814	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Sadizm	Ahlakdışılık, Etik, Ateizm	Sodom'un 120 Günü, Aşkın Suçları, Yatak Odasında Felsefe	Sadizm'in kurucusu olan düşünür-yazar kişilerarası ilişkilerde insanın insansal yanı bir kez yitirildiğinde, neler olabileceğinin bilgisini verir. kişilerarası ilişkilerde insanın sahip olduğu onur bir yana bırakıldığında, ortaya çıkan yeni ilke kendi yararını koruma sonuna kadar götürülecek olursa; zorunlu olarak sadizme varılır. yani insandaki insansal olan tek şey doğaysa, doğrudan doğa nedenselliği insan türünün yapıp etmelerini belirliyorsa, insan olmak cani olmayı da beraberinde doğal olarak taşır. eserlerinde ahlaksal eylemin belirleyicisi olarak etik değerler değil de, içgüdüler ya da "koşullu buyruklar" eylemin "ilkesi" yapılırsa neler olacağını anlatır.
17		J. WOLFGANG GOETHE	1749	1832	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Romantizm	Doğa, Şiir	Faust	Goethe'nin doğa bilimsel konumu ve önemi, Charles Darwin'in çalışması Die Entstehung der Arten (Türlerin Oluşumu) eserinin yayımlandığı yıl olan 1859'dan itibaren, gelip geçici bir yeniliğin etkisi altına girmiştir. Goethe'nin, faal dünyanın sürekli olarak değişimi konusunda ortaya koyduğu hipotez ve organik türlerin, ortak ana bir türe dayandığı konusunda yaptığı ilişkilendirme, onun Evrim Teorisinin kâşifi olduğunu ortaya koymuştur.
18		MARY WOLSTONECRAFT	1759	1797	İngiltere	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Feminizm	Fransız Devrimi, Ahlak, Etik, Eğitim	Kadın Haklarının Savunması, Fransız devrimi Hakkında Tarihsel ve Ahlaksal Görüşler	Daha önce de böyle düşünen pek çok kadın olsa da bu ve daha pek çok görüşü Kadın hakları'nın savunulmasında bu kadar açık ve dolaysız bir şekilde ve daha da önemlisi yüksek sesle söyleme cesaretini ilk defa Wollstonecraft göstermiştir. Şöyle demiştir: "Kadının ufkunu genişleterek güçlendirin aklını; körü körüne itaat sona erecektir; ancak, iktidar her zaman körü körüne itaate ihtiyaç duyduğundandır ki zorbalara ve şehvet düşkünlere, haklı olarak karanlıkta tutmaya çalışırlar kadın; çünkü bunlardan birincisinin tek istediği bir köledir, ikincisinin istediği ise elinde tutacağı bir oyuncak."
19		GEORG HEGEL	1770	1831	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm Ontoloji	Diyalektik, Fenomenoloji, Mutlak Tin, Mantık, Sanat Felsefesi	Tin'in Fenomenolojisi	Hegel'in kurduğu sisteme 'diyalektik mantık' denilir. Buna göre bir fikir(yani tez), karşısındaki başka bir tezle(anti-tezle) karışır, bundan yeni bir anlayış doğar ki buna sentez denilir. Hegel felsefesi her şeyden önce bireylerin kendi kendilerine ilişkin olarak özgür bir bilince ulaştıkları bir insanlık tarihi felsefesidir. Ama bilinç kendi başına özgür değildir; bilincin özgürleşmesi Tinin Fenomenolojisi'nde betimlenen karmaşık bir süreçle gerçekleşir.
20		F. W. JOSEPH SCHELLING	1775	1853	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	İdealizm	Doğa Bilimleri, Estetik, Metafizik,	Felsefenin İlkesi Olarak Ben Üstüne	Gerçeklik; temelde insan ruhuna ya da tinine çok benzer olan ve kendi kendini belirleyen canlı bir süreç ise, doğa yalnızca iradeye karşı koyan, ölü, mekanik bir düzen olamaz. Schelling'e göre; biz insan varlıkları doğayı anlayabiliriz, çünkü doğanın bizimle bir yakınlığı vardır, çünkü o dinamik bir zihnin ifadesi olup, onda yaşam, akıl ve amaç vardır.

21		ARTHUR SCHOPENHAUER	1788	1860	Litvanya Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	İdealizm	İstenc, Kötümserlik, Estetik, Etik, Psikoloji	İstenc Ve Tasarım Olarak Dünya	Schopenhauer, George Berkeley'in düşüncelerinden yola çıkarak insanın gerçeğe aldığı dış dünyanın sadece bir tasarım olacağını betimler ve onun eşliğinde olup biten her şeyin, en büyüğünden en küçüğüne dek zorunlu olarak gerçekleşeceğini, diğer tüm ötekinin ise sadece subjektif (öznel) istenc devinimleriyle yani arzularla, umutlarla, korkularla ve neye yönelik olursa olsun ona ulaşmayla yetkinleşeceğini, bunun da asla acı çekilmeden gerçekleşemeyeceğini savunur.
22		AUGUSTE COMTE	1806	1837	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Pozitivizm	Sosyoloji	Pozitif Felsefe Dersleri, Pozitif Politik Sistem	Auguste Comte, sosyoloji ismini öne süren ilk sosyologtur. "Sosyoloji neden diğer bilim dalları gibi bir dal olmasın" tezini savunarak sosyolojinin temelini o zamanlarda attı. Ayrıca felsefede pozitif düşünce üzerine de çalışıyordu. Daha sonraları fizik, gökbilim ve kimya ile de uğraştı. Ayrıca Comte yaşadığı çağda altı bilimden söz etmiştir: Fizik, matematik, kimya, biyoloji, sosyoloji ve astronomidir.
23		MAX STIRNER	1806	1856	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Post-modernizm	Bireyci Feminizm, Egoist Anarşizm, Nihilizm, Postyapısalcılık, Mülkiyet Hakkı	Biricik ve Kendiliği	Bireyin kendini gerçekleştirmesi için onun düşüncelerinin merkezine arzu ve ihtiyaçları koyar, bunun yanında yapay kurumların hepsini temel düzeye indirger ve insan egosunu temel yasa olarak ilan eder bununla da kalmaz hak kavramı da egonun gücü altında ezileceğini öne sürer. Özgürlük hakkında şöyle demiştir; "Kurtulmuş olduğum şeyden özgürüm, iktidarım içinde olan şey ya da denetlediğim şeyin sahibiyim, kendime nasıl sahip olacağımı bilirsem ve kendimi başkalarına emanet etmezsem ben her zaman ve her koşulda kendimim."
24		JOHN STUART MILL	1806	1873	İngiltere	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Ampirizm	Endüktif Mantık, Faydacılık, Liberalizm, Zarar İlkesi, Liberal Feminizm	Mantığın Sistemi, Politik Ekonominin İlkeleri, Özgürlük Üzerine	Mantık alanında, yalnızca tümdengelsel mantıkla ilgili çalışmalar yapmayıp, tümevarımsal mantığı da formüle ederek geliştirmiş olan Mill, mantıksal ilkeleri sosyal alana, siyaset ve ahlak alanına uygulamasıyla ün kazanmıştır. Psikoloji alanında, çağırışıcılığın babası olarak kabul edilen filozof, psikolojiyi "zihin kimyası" olarak tanımlamıştır.
25		SOREN KIERKEGAARD	1813	1855	Danimarka	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Varoluşçuluk	İroni, Uyumsuzluk, Kaygı, Teoloji, Etik, Estetik, Psikoloji	Baştan Çıkarıcının Günlüğü, Etik-Estetik Denge	Varoluşçu felsefelerde görülen kavramların çoğunluğu öncül olarak Kierkegaard'da görülür: saçma, bunaltı, korku ve kaygı. Kierkegaard'ın felsefi sorunsalı bir bakıma mevcut Hıristiyanlık içinde ve hatta karşısında nasıl iyi bir Hıristiyan olunacağı noktasına da bağlıdır. Kierkegaard, felsefe tarihinin soyut mantıksal kurgularla geliştiğini ve bu nedenle bireyi, bireyin gerçek yaşamını gözden kaçırdığını düşünür. Ona göre varoluş, somut ve öznel insanın yaşamıdır. Bu nedenle felsefe somut düşünmeye, yani varoluşa yönelmelidir.

26		MIKHAIL BAKUNIN	1814	1876	Rusya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Anarşizm	Kollektivist Anarşizm	Tanrı ve Devlet	Bakunin hangi isim ya da biçim altında olursa olsun, Tanrı'ya da dahil olmak üzere tüm dış otorite sistemlerini reddeder. Ve şöyle der; "İnsanın özgürleşmesi yalnızca buna bağlıdır, çünkü o doğanın yasalarına itaat eder; onlar insana dışarıdan insanî veya ilâhî, kolektif veya bireysel her ne olursa olsun, herhangi bir yabancı irade tarafından empoze edildiği için değil, kendisi onları böyle kavradığı için."
27		KARL MARX	1818	1883	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Marksizm	Artı Değer Teorisi, Tarihsel Materyalizm, Emek-Değer Teorisi	Das Kapital, Komünist Manifesto	Marx'ın diğer düşünürlerle polemik çöğünlülük eleştirisi üzerinden olmuştur ve bundan dolayı "toplum bilimlerinde eleştirel metodun ilk büyük düşünürü" olarak adlandırılmıştır.[213][214]Spekülatif felsefeyi, metafiziği ideoloji ile eşitleyerek eleştirmiştir.[215] Bu yaklaşımı uyarlayarak Marx anahtar bulguları ideolojik önyargılardan ayırmaya çalışmıştır. Genel olarak, Marksist sözü Marx'ın kavramsal dilini ("üretim biçimi", "sınıf savaşı", "meta fetişizmi" gibi) kapitalist ve diğer toplumları anlamak için kullanan ya da işçi devriminin komünist topluma geçişi sağlayan tek araç olduğuna inanan kişiler için sarfedilir.
28		ERNST MACH	1838	1916	Avusturya- Çek	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Bilim Felsefesi	Şok Dalgalar, Mach Sayısı, Fizik, Psikoloji	Bilgi ve Hata	Bilim felsefesi olarak, mantıksal pozitivistizm ve Amerikan faydacılığına büyük bir etkisi oldu ve Newton yasalarını yaptığı eleştiriler Einstein'ın görelilik teorisinin temelini oluşturdu. "Fizik bilimi için kendisine belirlediği hedef, gerçeklerin basit ve özet halinin ifade şekliydi. Dünyanın küçük bir parçası olan, yorulması hiçbir zaman beklenilmeyen ve sınırlı bir güç olan akıl, kendi içerisindeki zengin yaşamı yansıtmaya eğiliminde olduğu zaman, "ekonomik" olarak devamlılığını sağlamak için bütün nedenlere sahiptir." demiştir.
29		WILLIAM JAMES	1842	1910	Amerika	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Pragmatizm	Fonksiyonel Psikoloji, Radikal Deneyimcilik, Beyin Kullanımı	Psikolojinin Prensipleri, Pragmatizm	Bilgi, kişilik, bilinç, gerçek düşünce gibi şeyler faydalılık, verimlilik, pratiklik ölçüsüyle değerlendirilir. Mühim olan teori değil, iş ve uygulamadır; hayatta var olan, uygulanabilen ve bir etki meydana getiren şey gerçektir. Zihnen ve soyut olarak ne kadar doğru olur veya görünürse görünsün pratiği olmayan ve hayatta bir etki meydana getirmeyen şey bir değer ifade etmez ve gerçek de sayılmaz.
30		FRIEDRICH NIETZSCHE	1844	1900	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Varoloşçuluk, Ontoloji	Estetik, Etik, Metafizik, Nihilizm, Psikoloji, Değer teorisi, İstencilik,	Ecce Homo, Deccal, Böyle Buyurdu Zerdüş	Güç istenci, Friedrich Nietzsche'nin felsefesinin merkezi sayılabilecek bir önem teşkil etmektedir. Güç İstenci, Nietzsche'ye göre evrenin her türlü devinimindeki en temel istenç olmakla beraber; tüm detayları, mikro ve makro kozmosu kaplar. Tüm değişim ve dönüşümler, bu istencin farklı kışvelere bürünmüş halidir. Her detayda bu istencin izlerini yakalamak mümkündür.

31		SIGMUND FREUD	1856	1939	Avusturya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm ?	Psikanaliz, Nöroloji	Günlük Yaşamın Psikopatolojisi, Uygarlığın Huzursuzluğu, Düşlerin Yorum	Freud'un orijinal görüşleri klasik psikanalitik kuramı oluşturur. Kuramda zihnin yapısı, psişik öğeleri, kişiliğin gelişimi ve değişimi dinamik bir bakış açısından anlatılır. Psikanaliz genel olarak aşağıdaki hipotezlerden oluşur: İnsan gelişimi en iyi cinsel arzunun değişen nesnelere yoluyla anlaşılabilir / Psişik sistem alışılmış olarak cinsel ve saldırgan isteklerin baskıları ve bu istekler düşüncelerin bilinçdışı sistemlerinde saklanır. / İstekler üstündeki bilinçdışı çatışmalar kendilerini rüyalarda, dil sürçmelerinde ve diğer belirtilerde ifade eder. / Bilinçdışı çatışmalar nevrozun kaynağıdır. / Nevroz, psikanaliz yoluyla bilinçdışı isteklerin ve bastırılmış olanın bilince geri getirilmesi ile tedavi edilebilir.
32		FERDINAND DE SAUSSURE	1857	1913	İsviçre	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Yapısalcılık	Semiyotik, Dil Bilimi	Genel Dilbilim Dersleri, Hint Avrupa Dillerindeki Seslerin İkel Sisteminin Hafızası	Saussure'ün görüşlerine göre dilin bakış açısı üç farklı biçimde sınıflandırılmaktadır: İnsanların konuşmasını ifade eden "Langage" kavramı, soyut kuralları sistemini ifade eden "langue" kavramı ve konuşmayı ifade eden "parole" kavramıdır. İnsanların konuşma yetisine Saussure de Noam Chomsky gibi insanlarda biyolojik olarak var olan bir yeti olarak bakmaktadır. Öte yandan dilin sürekliliği, eşzamanlılıkla iç içe daima konuşanın bilincine belirli zamanlar arasında özneler arası ayrılmış anlam ufukları ve anlam oluşmalarına dayanan olası uzlaşma imkânlarına bağlıdır. Yani dilin sürekliliği onun sosyal karakterinin temelini oluşturmaktadır.
33		EMILE DURKHEIM	1858	1917	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Pozitivizm	Agnostizm, Sosyoloji, Psikoloji, Teoloji	Sosyolojik Yöntem Kuralları, Dini Hayatın İkel Biçimleri, İntihar	Durkheim toplumbilimi kendi olgularını kendi ön dayanaklarıyla işleyen bir bilim durumuna getirdi. Auguste Comte'un fiziği, Herbert Spencer'in biyolojiyi örnek alıp inceledikleri toplumsal olaylar ona göre yalnız kendi türünden olaylarla açıklanabilir, "toplumsal olay" bireye bağlı ve bireyle başlayıp biten bir süreç değildir. Toplumsal olay bireyi aşkındır, birey ona katılır. Her birey için toplumsal olaya katılmak kaçınılmaz bir zorunluktur. Çünkü toplumsal olaylar; genel zorunlu bireyi ve bireyler arası ilişkileri belirleyen din, ekonomi, hukuk, ahlak, siyaset, bilim ve sanat türünden olaylardır. İnsanın kendine özgü bireyliğini ve topluma özgü toplumsallığını saptar.
34		EDMUND HUSSERL	1859	1939	Avusturya Macaristan	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Ontoloji	Fenomenoloji, Epistemoloji, Mantık	Fenomenoloji Üzerine Beş Ders, Kesin Bilim Olarak Felsefe	Felsefe içerisinde tüm metafizik spekülasyonlardan ve bilimsel ön yargılardan sıyrılmayı arzu eden yepyeni bir başlangıç yapmaya ve bu hayli emek isteyen başlangıca uygun, pekin bir felsefe sistematiği oluşturmaya yöneldi ve fenomenoloji olarak bilinen felsefe hareketinin temellerini attı. Özgül bir felsefe disiplini olarak Fenomenoloji'nin kurucusu Husserl'dir. Heidegger, Merleau-Ponty ve Sartre gibivaroluşçu felsefecileri derinden etkilemiş olmanın yanı sıra, daha sonradan Foucault ve Jacques Derrida gibi yirminci yüzyılın ikinci yarısında etkilerini hissettiren felsefecilerin düşüncesinde de önemli bir rol oynayacaktır.
35		HENRI-LOUIS BERGSON	1859	1941	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	İdealizm Epistemoloji	Sezgicilik, Mantıksızlık, Dil Felsefesi, Değişim, Mataematik Felsefesi	Bilincin Dolaysız Verileri Üzerine Bir Deneme, Madde Ve Bellek, Ahlak Ve Dinin İki Kaynağı	Almanya'da doğup gelişmiş olan idealist felsefenin Fransa'daki temsilcisi olarak tanınır. Aynı zamanda, süreç felsefesi adı verilen felsefe türünün de en önemli temsilcilerinden olan Bergson, pozitivizmin ya da oldukça dar bir çerçevede içinde kalan bilimsel yorumların iddialarına şiddetle karşı çıkarken, insani ve tinsel değerlerin önemini vurgulamıştır. O, işte bu çerçevede içinde, 20. yüzyılda gelişen akla karşı başkaldırının önemli öncülerinden biri olmak durumundadır. Sezgiciliğin (entüzyonizm) de kurucusudur.

36		ALFRED ADLER	1870	1937	Avusturya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm ?	Bireysel Psikoloji, Psikanaliz	Organların Yetersizliği Üzerine İnceleme, Bireysel Psikoloji Tekniği	Hans Vaihinger'in ruhsal inşa fikirlerinden etkilendi ve erkek egemen toplumda doğal bir sonuç olarak "Erkeksi Başkaldırın" ile organik aşağılık ve telafi teorisini geliştirdi (bkz. Aşağılık kompleksi). Adler, Freud'un teorileri ile karşı görüşe geldi, fikir ayrılığı 1911'deki Weimar Psikanaliz Kongresi'nde aleni oldu. Adler, Freud'un inandığı seks içgüdüsünün baskınlığı ve ego dürtüsünün libidinal(?) olup olmadığı ile çekişiyordu, Freud'un bilinç altına atma üzerine fikirlerini de eleştirmişti. Adler bilinç altına atma teorisinin, erkeksi başkaldırının aşırı telafisi ve aşağılık hislerinden türetilmiş sinirsel bir durum olan ego -savunma eğilimleri- konsepti ile değiştirilmesi gerektiğine inanıyordu, Oedipal Kompleksleri önemsizdi.
37		ROSA LUXEMBURG	1871	1919	Polonya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Siyaset Felsefesi	Marxizm, Sosyalizm	Toplumun Sosyalleşmesi, Toplu Çalışmalar, Politik Yazılar	Kapitalizmin doğası gereği saf halde bulunamayacağını, varolabilmek için kapitalist olmayan ekonomi biçimlerine mutlak biçimde ihtiyaç duyduğunu iddia etmiş, sürekli evrensel bir üretim biçimi haline gelmeye çalışan kapitalizmin bu niteliğinden dolayı yok olmaya mahkum olduğunu söylemiştir.
38		MARCEL PROUST	1871	1922	Fransa	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Sanat Felsefesi	Edebiyat Kuramı,	Kayıp Zamanın İzinde, Zevkler ve Günler	Proust kendi edebiyat kuramlarını geliştirmeye ve sanatçının toplumdaki yeri hakkında kendi fikirlerini geliştirmeye başladı. Sanatçının sorumluluğunun doğayla yüzleşmek, onu gözlemek, özünü kavramak, ardından da bunu bir sanat eserinde baştan anlatmak ya da dışavurmak olduğunu savundu.
39		BERTRAND RUSSELL	1872	1969	İngiltere	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Analitik Felsefe Ontoloji	Dil Felsefesi, Bilim Felsefesi, Din Felsefesi, Felsefe Tarihi	İfade Üzerine, Batı Felsefesi Tarihi, Bilimin Toplum Üzerindeki Etkileri	Russell 1900'lerin başında İngilizlerin "idealizme karşı isyanı"na öncülük etmiştir. Gottlob Frege ve Ludwig Wittgenstein ile birlikte analitik felsefenin kurucusu kabul edilir. A. N. Whitehead ile birlikte Principia Mathematica adlı kitabı yayınlamıştır. Felsefi denemesi "On Denoting" (İfade Üzerine) adlı eseri felsefinin paradigması olarak kabul görür. Aynı zamanda geniş bir çevrece 20. Yüzyılın önde gelen mantıkçılarından biri olarak kabul görür. Çalışmaları mantık, matematik, dilbilim, bilgisayar teknolojisi ve filozofiyi, özellikle dil felsefesi, epistemoloji ve metafiziği önemli ölçüde etkilemiştir.
40		MAX SCHELER	1874	1928	Almanya	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Fenomenoloji	Felsefi Antropoloji, Etik	Etikte Biçimcilik ve Maddi Değer Etiği, Bilgi Biçimleri ve Toplum, İnsanın Kozmostaki Yeri, Hınç	"Yaşantı"nın, başta dinsel, kişisel, toplumsal, bitimsel, tarihsel yönleri olmak üzere, her birine gereken önemi verecek biçimde bütün yönleriyle ele alınması gerektiğini savunan Alman görüngübilimci, toplum felsefecisi, bilgi toplumbilimcisi. Hemen hemen felsefesinin tamamında geleneksel filozofların çoğunlukla göz ardı ettiği düşüncenin duygusal temelleri üstüne yoğunlaşır. Scheler'in felsefesinin kuşkusuz en önemli bölümünü Kant etiğine karşı geliştirilen nesnel değerler sıradüzeninin a priori olarak duygusal bakımdan kavranmasını amaçlayan değer çözümleneleri üstüne kurulu etik öğretisi oluşturmaktadır. Geliştirdiği etiğin özce "kişiselci olduğunu özellikle vurgulayan Scheler, bu bağlamda "kişi"yi "ben"den kesin çizgilerle ayırarak kişisel değerleri her bakımdan üstün kılmaya çalışmaktadır.

41		CARL GUSTAVE JUNG	1875	1961	İsviçre	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm ?	Analitik Psikoloji, Teoloji, Kollektif Bilinçdışı	Psikoloji ve Din, Dört Arketip, Anılar, Düşler- Düşünceler	Carl Gustav Jung sadece psikoterapi bilim dalını değil, aynı zamanda Psikoloji, Teoloji, Etnografi bilimi, Edebiyat ve güzel sanatları da etkiledi. Psikoloji bilim dalında kendisi tarafından bulunan ve yapılan kavramlar geniş şekilde kabul gördü. Örneğin; kompleks, içedönük ve dışadönük, gölge, arketip (enerjikompleksler), kolektif (toplumsal) bilinçdışı, anima, animus. Gölge Arketipi Üzerine; Gölge bilinçdışındaki bir arketiptir. Bilinç ve benliğin karşıtı, tersidir. İstenilmeyen, kabül görmeyen tüm kişisel özellikler gölge arketipine dâhil olmaktadır. Örneğin, kişi kendini ince olarak tanımlıyorsa onun gölgesi kaba ve katıdır. Acımasız birinin gölgesi çok ince ve şefkatlidir. Kendini çirkin olarak tanımlayan kişinin gölgesi güzel olmaktadır. (Buna karşın, diğerleri bunu görmezse kişinin güzel tanımlaması yalnızca kendisini kibirlendirir.)
42		LUDWIG VON MISES	1881	1973	Avusturya Macaristan	Aydınlanma Çağı Felsefesi	Rasyonalizm	Klasik Libertayanizm, Metodolojik İkilik, Praxeoloji, Politik İktisat, Tarih Felsefesi	İnsan Eylemi, Para ve Kredi Teorisi, Müdahaleciliğin Eleştirisi,	Mises, Carl Grünberg ile idari bilimler tarihi üzerine çalışırken 1903'te Carl Menger'in Ekonominin Prensipleri kitabını okumasıyla tarihçi bakış açısından kurtularak ekonomi üzerine odaklanmaya başlamıştır "İnsanlar, ekonominin patronlarının sanayicilerden,tacirlerden ve yatırımcılardan oluştuğunu düşünürler. oysaki bu sadece bir yanılsamadır. ekonominin yegane patronu tüketicidir. eğer tüketici belli bir iş dalını desteklemeyi bırakırsa, işte o zaman, sözüm ona bu patronlar eylemlerini tüketicilerin dilekleri ve emirleri doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışırlar..." demiştir.